

รู้เฉพาะเรา

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ถาม-ตอบ ปัญหาธรรม วันที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ถาม : เรื่อง “ความตายและความฝัน”

กราบนมัสการหลวงพ่อกับ ผมได้ฟังธรรมหลวงพ่อก่อนสักกระยะหนึ่งแล้วครับ ครั้งนี้เป็นครั้งแรกที่ผมขอกราบเล่าถวายและเรียนถามเรื่องการภาวนา อาจจะยาวหน่อยครับ ขอความเมตตาท่านหลวงพ่อดำด้วยครับ

๑. ระยะเวลาภาวนามักมีเรื่องเกี่ยวกับคนตาย ความตาย โลงศพบ้าง เว็บบเข้ามา ผมจึงจับมาเทียบเคียงกับตัวผมว่า ผมก็ต้องตายเหมือนคนที่เว็บเข้ามาในใจขณะนั้น ผมสังเกตว่าการจับความตายมาคิดทำให้จิตผมสงบเร็ว และละเอียดกว่าวิธีอื่นที่ผมเคยทำมาครับ

ผมก็คิดไปคิดมาอยู่ในวงที่ว่าผมเองต้องตาย เนื่องจากคิดแต่ครั้งจะไม่เหมือนกัน จะคิดไปตามเงื่อนไขที่รู้ ที่สงสัยขึ้นมาในขณะนั้น ปรากฏว่าเมื่อจิตหยุดพิจารณา จิตจะว่างโล่ง ไม่มีอะไร มีแต่รู้เท่านั้นครับ แล้วก็มีความรู้สึกสะเทือนใจ เศร้าๆ หดหู่ๆ ครับ สักครูก็มีอาการเหนื่อย ทั้งๆ ที่นั่งอยู่เฉยๆ ผมจึงบริกรรมใหม่ครับ ความว่างที่มีแต่รู้ และความหดหู่ไม่ได้เกิดทุกครั้งนะครับ แต่เกิดหลายครั้งแล้ว

๒. แต่ในบางครั้งผมก็นึกตัดร่างกายและอวัยวะต่างๆ ระยะเวลาหลังก็ทำให้จิตสงบเร็วขึ้นอย่างเห็นได้ชัด ผมสังเกตว่า ช่วงไหนที่นึกตัดอวัยวะ ช่วงนั้นผมมักฝัน ครั้งแรกฝันว่าเนื้อที่เท้าเป็นรูเล็กๆ มองเข้าไปเห็นเป็นชั้นเนื้อแดงๆ ขาวๆ ข้างใน และเห็นกระดูก ฝันครั้งหลังแผลนั้นใหญ่ขึ้นแล้วครับ และผมก็กรีดขาตัวเองกว้างและแหวกเข้าไปดู เห็นเนื้อข้างในเป็นชั้นๆ และเห็นกระดูกขาชัดเจนมากครับ ครั้งล่าสุดฝันเห็นหัวผมเป็นรูครับ ประมาณกำปั้น เนื้อปากแผลนั้นขาดวิน เห็นสมองทั้งเนื้อและเนื้อสมองบางส่วนกระเด็นออกมา ความฝันลักษณะนี้ ทุกครั้งขณะฝันจะมีความรู้สึกขะเขย่งร่างกายตัวเองครับ

๓. ระยะเวลาหลังผมมักจะฝันอย่างต่อเนื่องถึงครูบาอาจารย์ที่ทั้งรู้จักและไม่รู้จัก ทั้งที่ท่าน ละสังขารไปแล้วและยังมีชีวิตอยู่ ท่านหลวงพ่อดวง ผมก็เคยฝันครั้งหนึ่งครับ ตอนนั้นยังไม่ ค่อยรู้จักท่านครับ บางท่านก็มาสอนครับ อย่างเช่นหลวงปู่แหวน (ผมเกิดไม่ทัน) ท่านหลวงตา ผมก็ฝันถึงหลายครั้ง แต่ครั้งแปลกสุดคือท่านชี้ให้ผมตัดกิ่งไม้ใหญ่ แล้วให้ผมตัดกิ่งไม้เล็กๆ ทีละกิ่ง พอกิ่งเล็กหมด ท่านก็ชี้ให้ผมตัดยอดครับ และก็ฝันว่าได้พระธาตุต่างๆ มากมาย ฝันถึง วัดอยู่บ่อยๆ ครับ ผมก็พิจารณา พยายามไม่ยึดฝันมหัศจรรย์ทั้งหลาย คิดว่าเกิดไปแล้ว ผ่านไป แล้วครับ แต่มีความรู้สึกปลื้มปีติครับ

คำถามมีดังนี้ หากเป็นความเห็นผิด ความไม่ถูกต้องประการใด ควรเพิ่มควรลดสิ่งใด ขอความเมตตาท่านอาจารย์ช่วยอบรมสั่งสอนด้วยครับ

ตอบ : นี้พูดถึงคำถามทั้งหมดนะ ทีนี้คำถามทั้งหมด เราสรุปก่อน สรุปว่าความฝัน การประพาศปฏิบัติ โดยความเป็นจริงเวลาประพาศปฏิบัติ เราประพาศปฏิบัติโดยมีสติ หลวง ตาท่านบอกว่า ถ้ามีสติ ความเพียรนั้นเป็นความเพียรชอบ ถ้าขาดสติ อันนั้นถือว่าความเพียร นั้นเป็นความเพียรที่ไม่ชอบ

ฉะนั้น เวลาฝัน คนนอนหลับฝันไปแล้ว สติในปัจจุบันมันไม่มี เพราะมันหลับไป แต่ ในฝันมี ในฝัน ฉะนั้น เวลาเราพูดถึงการปฏิบัติมันเป็นปัจจุบัน คือสติสัมปชัญญะสมบูรณ์ ขณิกสมาธิ อุปจารสมาธิ อัปปนาสมาธิ ถ้ารู้เห็นสิ่งใดนั้นเป็นวิปัสสนา เพราะรู้เห็นตามความ เป็นจริงนั้น แต่ถ้าเป็นสมาธิแล้วไปเห็นนิมิต แต่เป็นนิมิตแล้วควบคุมไม่ได้ อันนั้นมันเป็น นิมิต แต่ถ้าจิตมันสงบแล้วมันเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรมตามความจริง อันนั้นถ้า วิปัสสนา นั้นเป็นภาวนามยปัญญา อันนั้นถึงว่าเป็นวิปัสสนา

ฉะนั้น เวลาเราศึกษาแล้ว เราศึกษามาเป็นความรู้ แต่เวลาปฏิบัติไป มีคนหลายคนมาก เขียนปัญหาถามว่า เห็นกายอย่างนั้น เห็นกายอย่างนี้

แหม! ถามมานะ เราก็ตอบเป็นตุเป็นตะเลยนะว่ามันต้องทำอย่างนั้นๆ พอถามไป เขา ถามกลับมาใหม่ ไม่ใช่ครับหลวงพ่อกครับ ผมฝันไปครับ ผมฝันไปแล้วหลวงพ่อกจะให้ผมทำ อย่างนั้นผมทำไม่ได้ เพราะผมฝันไปครับ

ความฝันมันเป็นสิ่งที่เราควบคุมไม่ได้ ฉะนั้น ความฝันกับการปฏิบัติธรรมคนละเรื่อง กัน แต่มันเกี่ยวเนื่องกัน ถ้าเกี่ยวเนื่องกัน มันฝันได้ ถ้าฝันไป อย่างที่ฝัน ฝันไปแล้วมีความสุข

มีความปลื้มใจ มันมีความสุขเล็กๆ อยู่ในใจ ความฝันอย่างนั้น ถ้าความฝันอย่างนั้นฝันแล้วก็ผ่านไป

อย่างเช่นเวลาหลวงตาท่านไปอยู่กับหลวงปู่มั่น แล้วท่านฝัน ฝันว่าท่านได้แบกกลดแบกบาตรผ่านต้นไม้ไป ผ่านกอไผ่ไป ผ่านไปเจอที่โล่งกว้าง ที่โล่งกว้างนั้นก็เห็นทะเลออกไปมีเกาะอยู่เกาะหนึ่งอยู่ข้างหน้านั้น ก็นึกลงเรือ เรือก็พาไปที่เกาะนั้น พอขึ้นไปเกาะนั้นไปเจอหลวงปู่มั่นอยู่บนเกาะนั้น ท่านไปตำหนักทำให้หลวงปู่มั่น นี่ก็คือความฝันเหมือนกัน แต่ฝันอย่างนี้มันบอกอนาคตใจ

นี่ก็เหมือนกัน มันไม่ใช่ปฏิบัติใช่ไหม เวลาปฏิบัติ หลวงตาต้องกลับมาปฏิบัติใหม่ กลับมาปฏิบัติ หลวงปู่มั่นท่านเคี้ยวเอาชะเกียบเป็นเกียบตาย อันนี้ถึงเป็นความจริง

โอ้ความฝัน ฝันแล้วท่านก็ตีความไม่ได้ ท่านก็ไปเล่าให้หลวงปู่มั่นฟัง หลวงปู่มั่นบอกฝันนี้เป็นมงคล ความฝันของท่านมันก็บอกถึงแนวทางปฏิบัติของท่าน ครั้งแรกท่านต้องผ่านกอไผ่ไป พอจะมุดผ่านกอไผ่ไป เป็นร่องแค่ว่าพอไปได้ สุดท้ายพอผ่านไปแล้วก็ถึงกลด ถึงบาตรออกไป พอไปแล้วก็ห่มผ้า ห่มผ้าก็เดินผ่านไปก็เป็นที่โล่ง

ปฏิบัติครั้งแรกท่านจะลำบากมาก เพราะท่านจะต้องมุดผ่านกอไผ่นั้นไป ท่านจะเจออุปสรรคมาก แต่พอผ่านอุปสรรคไปแล้วมันก็จะเป็นที่โล่ง การภาวนาของท่านจะสะดวกสบายขึ้น แล้วพอผ่านไปแล้วจะไปลงทะเล กลางทะเลนั้นมีเกาะจะขึ้นไปหาหลวงปู่มั่น แล้วพอขึ้นไปหาหลวงปู่มั่น ในฝันบอกว่า หลวงปู่มั่นถามว่า “ที่นี่มายากมากนะ ท่านมาได้อย่างไร มหามาได้อย่างไร”

“อ้าว! ก็ผมฝันมาครับ ผมฝันว่ามาหาหลวงปู่ครับ”

ท่านบอกฝันนี้เป็นมงคล แต่เวลาความจริงกับปฏิบัติ พอเริ่มปฏิบัติ เพราะหลวงปู่มั่นบอกว่าความฝันจะบอกถึงแนวทางการปฏิบัติของท่าน แล้วเวลาท่านปฏิบัติไป เริ่มต้นท่านจะทุกข์ยาก ท่านจะลำบากมาก เพราะกว่าจะผ่านกอไผ่นั้นไปได้ มันมีแต่ขวกแต่หนาม อดอาหารจิตเลื่อม อู๊ย! หลวงตาท่านทรมาณมาก ท่านก็สู้ของท่านเต็มที่ พอมันผ่านเป็นชั้นๆ เข้าไปนะ มันก็เป็นไปตามนั้นเลย นี่ความฝัน ความฝันมันเป็นมงคล

ความฝันมันเป็นการบอกถึงอำนาจวาสนาเรา มันบอกถึงต่างๆ แต่ความฝันมันเป็นความฝัน แต่กิเลสมันเป็นปัจจุบัน กิเลสมันอยู่กับเราปัจจุบัน เวลาความจริง เราต้องสู้กับมันจริงๆ ถ้าสู้กันจริงๆ

ฉะนั้น ความฝัน จะบอกว่าไม่มีไม่ได้ แต่ถ้ามีนะ อย่างคำถามที่บอกว่า “มันเป็นความฝันครับ แต่ผมฝันแล้วผมก็ปลื้มใจนะครับ”

มันก็ปลื้มใจเพราะเราฝันเอง เรารู้เอง มันเป็นปัจจัยตั้ง รู้จำเพาะตน ถ้ามันรู้ของเรามันเป็นประโยชน์แล้วละ มันเป็นประโยชน์ แต่ที่เป็นประโยชน์ ประโยชน์กับเราละ ไม่ใช่ฝันร้าย ฝันร้ายฝันถึงหนีนะ หนีสัตว์ร้าย ฝันว่ามีโจรปล้น ฝันว่าไฟไหม้บ้านเรา ฝัน ฝันเป็นความทุกข์ ตื่นขึ้นมากระหัดกระหอบเลยนะ อุ๊ย! หนี้อย่างนั้นฝันเป็นความทุกข์

แต่ไอ้ที่มันฝันถึงอริยสัจ ฝันถึงสัจจะความจริง ฝันถึงเรื่องราวร่างกายของเรา เรื่องพิจารณาขุดคุ้ยหาทรัพย์ไว้ เหมือนกับเขาปลูกต้นไม้บนดินนั้น เขาขุดดินพรวนดินขึ้นมาแล้วก็ปลูกต้นไม้ ผลหมากกรากไม้ มันก็ออกผลหมากกรากไม้นั้นเพื่อเป็นอาหารแจกจ่ายชาวบ้านได้ ทำธุรกิจก็ได้

นี่ก็เหมือนกัน เวลาฝันถึงเรื่องราวร่างกาย เห็นร่างกาย เห็นหัวเป็นรูเข้าไป พิจารณาเข้าไปในสมอง เห็นแล้วมันกระอักกระอ่วนในเรื่องของร่างกายเรา มันเป็นประโยชน์ทั้งนั้นนะ เราขุดไปในดินใจ เราขุดไปในดิน เราจะปลูกพืชผล เราจะได้อาหาร เราจะได้สมบัติของมันใจ

นี่ก็เหมือนกัน เราฝันเรื่องราวร่างกายของเรา เราขุดเข้าไปในเรื่องร่างกายของเรา ขุดเข้าไป เห็นเข้าไป มันเป็นประโยชน์กับหัวใจของเราใจ อันนี้มันเป็นประโยชน์ มันเป็นความฝัน มันก็เป็นมงคล เป็นความดี

แต่ความฝัน ถ้าบอกว่าความฝัน ถ้าบอกมันเป็นความดีงามไปหมดเลย ธรรมเนียมจะเริ่มเพี้ยนๆ แล้วนะ ธรรมเนียมจะฝันกันเอาแล้ว ธรรมเนียมจะไม่ปฏิบัติแล้ว

ธรรมเนียมเราต้องปฏิบัติเอา แต่ความฝันมันเป็นจิตนิสัย บางคนฝัน บางคนไม่ฝัน นี่พูดถึงความฝันนะ เทียบเคียงให้เห็นประเด็นนี้ก่อน ไม่ใช่พอพูดอะไรเป็นอันเดียวกันไปแล้ว จะบอกเลยว่าแยกถูกแยกผิดไม่เป็นเลย อะไรเป็นวิปัสสนา อะไรเป็นความฝัน แล้วก็เอามารวมกันอย่างนี้ แล้วปฏิบัติจะทำอย่างไรกัน

แต่เวลาเราปฏิบัติไปแล้ว เหมือนคนไข้ไปหาหมอ มันมีเจ็บไข้ได้ป่วยด้วยโรคอะไร เขาก็แก้ไขตามอาการอย่างนั้น นี่ก็เหมือนกัน เวลาปฏิบัติไปแล้วเราเจออะไร ปฏิบัติไม่ได้เลย ก็ล้มลุกคลุกคลาน ปฏิบัติไปแล้วมีความสุข มีความพอใจ แต่กลับไปแล้วยังฝันต่อเนื่องไปอีก เห็นไหม มันเกี่ยวเนื่องกันมา เพราะจิตดวงเดียวกัน

หลวงตาบอกว่า ผันคิบ ผันสุก ผันคิบๆ คือความคิดเรานี้ผันคิบๆ เพราะเราไม่ได้นอน แต่เราคิดเอาเองนี่ผันคิบๆ ผันคิบ เวลาไปนอน สุกแล้วละ มันผันสุก ผันแท้ๆ เลย ผันตาม ความผันเลย ผันสุก ผันคิบ มันเกิดจากจิตเหมือนกัน แต่ที่นี้เวลาปฏิบัติแล้วมันเกี่ยวเนื่องกัน เดียวจะอธิบายต่อเนื่องไป นี่พูดถึงว่าความผันกับการปฏิบัติก่อน

ฉะนั้น ความผันกับการปฏิบัติมันเป็นแบบนี้ มันเกี่ยวเนื่องกัน แต่ไม่ใช่อันเดียวกัน มันเกี่ยวเนื่องกัน มันเป็นมงคล มันบอกถึงวิธีการ มันบอกถึงอำนาจวาสนาของคน แต่เวลา ปฏิบัติแล้วมันต้องเป็นปัจจุบัน มันต้องเป็นเดี๋ยวนี้ รู้กันเดี๋ยวนี้ รู้กันเฉพาะตรงนี้ ถ้าตรงนี้มัน จะเป็นความจริงของเราเนาะ ฉะนั้น เริ่มเข้าคำถาม

“๑. ระยะเวลาที่ภาวนามักมีเกี่ยวกับคนตาย ความตาย โลงศพ แร็บเข้ามา ผมจึงจับมา เทียบเคียงกับตัวผมว่าผมก็ต้องตายเหมือนคนที่แร็บเข้ามาในใจนั้น ในขณะนั้น”

ไฉนขณะนี้ว่าเวลาเราปฏิบัติไปแล้ว ขณะภาวนาไปจะเห็นเกี่ยวเนื่องกับคนตาย ความตาย เห็นโลงศพ ถ้าขณะภาวนา ถ้าเห็นแล้วมันเป็นประโยชน์อะไร ประโยชน์เพราะอะไร

“เพราะผมสังเกตว่าการจับความตายมาคิด จิตมันสงบเร็ว”

เห็นไหม “คิดถึงความตาย จิตสงบเร็ว จิตละเอียดดี ผมทำการภาวนาดีกว่าอย่างอื่น มาก”

เห็นไหม เรามาคิดแบบนี้ เอามาคิดแบบนี้คือปัญญาอบรมสมาธิใจ ปัญญาอบรมสมาธิ ใจใหม่ คุณิ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นเจ้าชายสิทธัตถะไปเที่ยวสวนเห็นคน เกิด คนแก่ คนเจ็บ คนตาย “เราต้องเป็นเช่นนั้นหรือ” เพราะเห็นคนเกิด คนแก่ คนเจ็บ คนตาย ยมทูตมาทำนิมิตให้เห็น มันสลัดใจใจ พอสลัดใจ คิดหาหนทางที่จะออกหาความตรงข้ามที่ว่า ไม่เกิด ไม่แก่ ไม่เจ็บ ไม่ตาย

นี่ก็เหมือนกัน เราเห็นคนเกิด คนตาย ถ้าเราเทียบเคียงได้ มันเป็นประโยชน์อยู่แล้ว มัน เป็นประโยชน์อยู่แล้ว แล้วเราคิดถึง เวลาเอามาพิจารณาแล้วสังเกตได้ว่าเวลาจับความตาย จิต ผมสงบเร็ว

สงบเร็วดี เพราะถ้าเอาของที่มันชอบ คือมันชอบก็ความสังคมโลก สุกะ อสุกะ ชอบ สุกะอยู่แล้ว ชอบสวย ชอบงาม ชอบดี ชอบความดีงามของมัน แต่อสุกะ อสุกะมันตรงข้าม คุณิ ความเป็นอสุกะ ความสกปรกโสโครกมันเป็นสิ่งที่ไม่ดีงาม ไม่มีใครต้องการมันเลย

จิตใจมันก็เหมือนกัน ชอบสุกะ ชอบความดั่งม ด้งมของใคร ด้งมของกิเลสมันสร้างให้ แต่มันไม่เป็นความจริง พอเรามาคิด มันมีความตายเวิบเข้ามา ขณะที่ภาวนา ภาวนามักเกี่ยวกับเรื่องความตาย นี๊วสานนะ

มันมีคนตาย คนตาย ความตาย มรณานุสติ ถ้ามรณานุสติแล้ว พอพูดถึงความตาย กิเลสมันไปไม่เป็นไง พอระลึกถึงความตาย ระลึกถึงที่สุด กิเลสมันไปไม่เป็นนะ เพราะอะไร เพราะมันเอามาสะสมขนาดไหน มันไม่ใช่ของมัน เพราะมันตายแล้วมันต้องพลัดพรากจากกัน ถ้ากิเลสมันไปไม่เป็นปั๊บ มันก็ง่ายนะสิ

แต่ถ้ากิเลสมันไปเป็นนะ โอ้โฮ! เดี่ยวปฏิบัติดิเนะ ออกพรรษาแล้วก็จะไปเที่ยวที่ป่านั้นนะ โอ้โฮ! ฉันทปฏิบัติแล้วฉันจะไปเผยแผ่ธรรมที่อเมริกาเนะ โอ้ย! ออกพรรษาจะไปยุโรป ฝรั่งเศส มันไม่รู้จริง เราจะไปสอนฝรั่งเลย ฝรั่งมันไม่รู้เรื่องศาสนา ฉันจะไปสอน

ถ้าภาวนาอย่างนี้มันจะไปไหนละ จินตนาการไปนู่น จากสิ่งที่ไม่มีเลย พอบอกความตาย ต้องตาย ภาวนาเสร็จแล้วต้องตาย มันบอกถ้าตายแล้วใครจะไปเผยแผ่ธรรมที่อเมริกาละ ใครจะไปเผยแผ่ธรรมที่ยุโรป ฝรั่งเศสคงไม่มีใครไปสอนมันแล้วละ ฝรั่งพวกนี้มันไม่มีวสานหรือ เพราะเราไม่ได้ไปสอนมัน

ถ้ามันภาวนาแล้วคิดแบบนั้นมันก็สงบได้ยาก คิดว่าภาวนาเป็นแล้วจะไปสอนคนนู้น จะไปสอนคนนี้ จะไปช่วยคนนั้น จะไปช่วยคนนี้ ช่วยตัวเองยังไม่ได้เลย แล้วจะไปช่วยใคร

พอระลึกถึงความตาย ความตาย ใครก็ตายหมด เราก็ต้องตาย แล้วจะไปช่วยใครละ ตัวเองยัง 모르เลย แล้วมันจะตายอยู่แล้วจะไปช่วยใคร มันก็ไม่คิดฟุ้งซ่านไป มันก็สงบง่ายเป็นเรื่องธรรมดา เห็นไหม เป็นเรื่องธรรมดาเพราะว่าสัจจะความจริง องค์กรสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอนแล้ว ธรรมฐาน ๔๐ ห้อง มรณานุสติ ธัมมานุสติ สังฆานุสติ พุทธานุสติ มันมีอยู่แล้ว เหมือนกับครัว เขามีเครื่องทำครัวไว้พร้อมเอาไว้ให้แม่ครัวทำครัว แต่เราใช้เครื่องมือนี้ไม่เป็น มีดก็เกะกะไปหมดเลย ของในครัวไม่มีอะไรเป็นประโยชน์เลย เอามาแขวนไว้กรงรังไม่เป็นประโยชน์เลย เพราะมันทำครัวไม่เป็น

ถ้ามันทำครัวเป็นนะ ของในเครื่องครัวมันเป็นประโยชน์ทุกชิ้นเลย แต่เราใช้ทำอะไรเท่านั้นเอง ใช้เป็นมันจะเห็นคุณค่าเลย ธรรมฐาน ๔๐ ห้อง ลองภาวนาเป็นสิ อู๋! กราบแล้วกราบอีก พระพุทธเจ้าสุดยอดขนาดนี้ นี่เครื่องมือทั้งนั้นเลย เครื่องมือทำความสงบ เครื่องมือทำความเป็นจริง เครื่องมือสุดยอดทั้งนั้นเลย

ทำไม่ได้ แลกันไป เอาสาวกภายิต นึกกันไป คำมั่นภาวนาอย่างนั้น ภาวนาอย่างนี้ ภาวนาเพื่อเจ้อ ภาวนาฝืนกันไป เพื่อฝืนไม่มีความจริงเลย แต่ถ้าเป็นความจริง ขอให้ทำจริงเถอะ พุทโธก็เหมือนกัน พุทธานุสติ ธรรมานุสติ สังฆานุสติ ขอให้ทำจริงเถอะ ถ้าทำจริงนะ เครื่องครัว ของเป็นจริง ทำได้จริง ทำจริงจะเป็นประโยชน์หมด

แม้แต่ คูลี เวลาคนเขาไปเดินป่าไม่มีอะไรติดไม้ติดมือไปเลย แสวงหาเอาในป่า มีด หรือ ก็เอาไม้ไผ่ จากคมของไม้ไผ่ เขาคำรงชีวิตในป่าได้ ทั้งๆ ที่ถ้าเขาทำเป็นแล้วนะ แต่ทำไม่เป็น แยกไปเครื่องครัว แยกให้เต็มเลย พระชุดงค์ใหม่ๆ อู้ฮู! บริหารนี้แยกไปหมดเลย กลัวจะจำเป็นไปหมด แล้วทำอะไรก็ไม่ได้ แต่ผู้ชำนาญแล้วนะ มีบาตร มีกลดเท่านั้นนะ ไปได้แล้ว มีบริวาร ๘ ไปข้างหน้ามันดำรงชีพได้

นี่ก็เหมือนกัน พูดถึงว่าระลึกถึงความตาย นี่มันของจริงทั้งนั้นนะ มรณานุสติ ทั้งที่เรากำหนดพุทโธอยู่แล้วใช่ไหม ถ้าระลึกถึงความตายมันเป็นความจริง มันเป็นความจริงก็เป็นความจริง

ฉะนั้น เขาบอกว่า สิ่งที่ทำนี้ถูกไหม

ถูก

“เนื่องจากแต่ละครั้งมันจะไม่เหมือนกัน จะคิดไปตามเงื่อนไขที่รู้ ที่สงสัยขึ้นมาในขณะนั้น”

ถูกต้อง ปัจจุบัน ถ้าคิดเหมือนกันมันก็สัญญาใจ นี่ถูกทั้งนั้นนะ เวลาถูกนะ พุคออกมาจากปรากฏการณ์ตามความเป็นจริง แต่ปรากฏการณ์ตามความเป็นจริงมันเป็นความจริงขึ้นมา มันถึงมีผลใจ มันถึงมีผลว่า จิตใจเราดีขึ้น ภาวนาได้ง่ายขึ้น จิตใจมีความสงบมากขึ้น แล้วทำอย่างไรต่อไป ทำอย่างไรต่อไป

ทำแบบที่มันเป็นอยู่นี้ ทำให้มันเข้มแข็งขึ้น พอเข้มแข็งขึ้น น้อมไป เดียวสิ่งที่ว่าจากความฝืนมันจะเป็นความจริง คือเห็นอสุภะ เห็นกาย เห็นต่างๆ เห็นขณะที่มีสมาธิ เห็นขณะที่มีสติ เห็นขณะที่เป็นปัจจุบัน เห็นอย่างนี้ นี่สติปัญญา ๔ เห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิตตามความเป็นจริง

แต่ถ้าเห็นเพื่อเจ้อ เห็นโดยสัญญา แต่โดยสัญญา ถ้าผู้ปฏิบัติใหม่ ผู้ปฏิบัติยังไม่ได้ มันก็ต้องใช้สัญญาไปก่อน เห็นใหม่ เวลาตอบปัญหามันเป็นอย่างนี้ เวลาคนที่ภาวนายังไม่เป็นนะ

แล้วทำอะไรไม่ได้เลย ทำอะไรไม่ได้ก็ให้นึกเอาก่อน ใช้สัญญาไปก่อน อันนี้ผู้ที่ฝึกหัดเริ่มต้น
ถูกต้อง

เด็กอนุบาลจะให้มันไปทำอะไรจนเกินกว่าเหตุมันทำไม่ได้หรอก เด็กอนุบาลนะ กิน
นมแล้วก็นอน มาโรงเรียนๆ ถึงเวลาเล่น เล่นให้เหนื่อยเลย กินนมมะ แล้วนอน นอนเสร็จ
เย็นๆ พ่อแม่มารับกลับบ้าน อย่างนี้ดีที่สุดเลย ยอดเยี่ยมๆ

นี่เหมือนกัน ใหม่ๆ ก็ทำความเข้าใจเข้ามาก่อน ไอ้ที่จะวิปัสสนา ไอ้สติปัญญา
๔ ใช้ภาวนามยปัญญา เดี่ยวอนุบาลนะ เรียนให้แข็งแรงก่อน ให้รู้จักสะกดตัวอักษรได้ เดี่ยวว่า
กันทีหลัง

จะนั้น “เนื่องจากคิดแต่ละครั้งไม่เหมือนกัน จะคิดไปตามเงื่อนไขที่รู้ในขณะนั้น”

มันเป็นอย่างนี้จริงๆ ถ้าทำอย่างนี้มันถึงการปฏิบัติตามเนื้อหาสาระนี้ ตาม
ข้อเท็จจริง ตามข้อเท็จจริงตามเนื้อหาสาระ ผู้ใดปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม ไม่ใช่ปฏิบัติค้น
เดาคาคหมาย

ผู้ใดปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม เรามีเงิน ๕ บาทก็ใช้ ๕ บาท มี ๑๐ บาทก็ใช้ ๑๐
บาท มี ๑๐๐ ก็ใช้ ๑๐๐ ก็สมควรตามความเป็นจริง มี ๕ บาทจะใช้พันหนึ่ง มีพันจะใช้ล้าน
หนึ่ง เอาที่ไหนล่ะ กู้ออกผู้เสร็จแล้วดอกเบี๋ยทบต้น ทบต้นขึ้นมา ภาวนาแล้วก็เสื่อม พอเสื่อมก็
ทุกข์แล้ว ทำนุ่่นก็ไม่ได้ ทำนี่ก็ไม่ได้ เพราะริบๆ ทำ จะใช้ดอกเบี๋ยเขาใจ

ภาวนาต้องให้สงบ คราวนี้นั่งต้องสงบเลย พอนั่งไปแล้วไม่สงบเพราะดอกเบี๋ยมันทบ
ต้น โอ๊ย! ยิ่งภาวนาไปยิ่งเดือดร้อน ไปใหญ่เลย ไม่เป็นปัจจุบัน ถ้าเป็นปัจจุบัน มีเท่าไรใช้
เท่านั้น ทำตามความเป็นจริงนั้น

“ปรากฏว่าเมื่อจิตหยุดพิจารณา จิตจะว่างโล่ง ไม่มีอะไร มีแต่รู้เท่านั้น แล้วมี
ความรู้สึกสะเทือนใจ เสรีๆ หดหู่ สักครู่อาการทั้งเหนื่อย นั่งอยู่เฉยๆ จึงบริกรรมต่อไป”

เห็นไหม คำว่า “ทั้งเสรีและหดหู่ มันเกิดสักครู่ แล้วบางทีมันไม่เกิดนะครับ”

ถ้าว่าเสรีและหดหู่ เพราะเรายังให้ชื่อมันไม่ถูก แต่ถ้าให้ชื่อถูกต้องตามธรรมนะ เสรีและ
หดหู่เขาเรียกว่าธรรมสังเวช มันเกิดความสังเวช เห็นไหม เวลาพิจารณาภายใน คนที่เห็นกาย
เห็นอสุภะ เวลาเห็นแล้วมันสังเวช มันถอดถอนกิเลส

แต่ถ้าเป็นโลกนะ เวลาเราไปเห็น คุณติ เราไปเจออุบัติเหตุ ไปเจอซากศพ เห็นแล้วมัน กระทบกระช่วน ก็นะอะไรไม่ได้ มันจะอาเจียน นั่นเรื่องโลก เรื่องโลกมันเกิดอารมณ์ มัน กระทบ

แต่ถ้าเรื่องธรรมนะ มันไม่เกิดอาการกระทบกระช่วน แต่มันเกิดความสังเวชนะ มัน เกิดความสังเวช มันเกิดการสะท้อนใจ หัวใจมันเศร้า แต่เศร้าแล้วมีความสุขนะ ไม่ใช่เศร้า แบบว่าเศร้าเสียใจนะ มันเศร้า เศร้าเพราะอะไรรู้ไหม

เศร้าเพราะว่ามันเป็นฟองอากาศหมด มันไม่มีอะไรเป็นแก่นสารเลย มันเป็น มายาทั้งนั้น จบสิ้นแล้วก็คืออากาศ อากาศธาตุ มันปล่อยหมดแล้วไปสู่สถานะเดิมของมัน มันเห็นแล้วมันเศร้า มันเศร้า มันสะท้อนใจนะ มันเศร้าเพราะอะไร เพราะมันไม่มี อะไรเลย ทำไมคนมาไขว่คว้าเอาอะไร มันไม่เห็นมีอะไร แต่จะเห็นอย่างนี้ได้มันต้องเห็น ด้วยใจนะ ถ้าเห็นโดยสามัญตานี้ก็มันก็คิดของมันไป ถ้าเห็นด้วยใจนะ เพราะอะไร เพราะมันสอนใจเราเองใจ

ถ้าพิจารณาไปมันโล่ง “มันโล่งมันเหมือนไม่มีอะไร มันมีแต่รู้เท่านั้น แล้วมีความรู้สึก สะท้อนใจ เศร้าๆ หดหู่ครับ สักครู่มีอาการเหนื่อย”

ความเศร้า ความหดหู่ มันเกิดแค่นี้ เกิดแล้วก็เกิดอีก พอมันเกิดแล้ว เราก็ทำของเรา ต่อเนื่องไป มันจะสังเวช ถ้ามันสังเวชนะ แล้วสติสัมปชัญญะสมบูรณ์นะ การปฏิบัติต่อไปจะ ง่าย

ง่าย หมายความว่า มันมีสติใจ มันสมบูรณ์ว่า นู่นก็ไม่ใช่ นี่ก็ไม่ดี มันเหมือนกับเรามี สติที่เราจะยับยั้งไม่ไปเสวย คือไปจับเต็มไม้เต็มมือ แต่ถ้าขาดสตินะ เหมือนเดิม ของกูๆ มันก็ ไปผูกอีก แต่ถ้าเราปฏิบัติบ่อยๆ เข้าจะเป็นอย่างนี้

“ความว่างนี้มีแต่รู้ ในความหดหู่ที่มันไม่ได้เกิดทุกครั้งนะครับ แต่เกิดหลายครั้ง”

ไม่ได้เกิดทุกครั้ง ถ้าเกิดทุกครั้งที่มันก็เป็นวัตถุใจ เอกสารส่งมาก็เอกสารเดิมนั้นนะ เอกสารตอนส่งมาก็เอกสารใบนี้ ส่งมาก็เอกสารใบนี้ แต่ถ้ามันไม่เกิดทุกครั้งใช่ไหม มันเกิด จากเราว่าง เราว่างของเราว่าอะไรถูกต้องดีงาม นี่เหมือนกัน ไม่เกิดทุกครั้งหรอก แต่ถ้ามัน สมดุลแล้วมันก็เกิด ไม่เกิดทุกครั้ง

แล้วเวลาเกิดไปแล้ว คนจะถามปัญหาเยอะมาก บอกว่า แต่ก่อนพอพิจารณาไปนะ มันเกิดปีติ มันเกิดต่างๆ โอ๊ย! มีความสุขมากเลย แล้วเดี๋ยวนี้ภาวนาไปแล้วมันไม่เห็นมีอะไรเลย จิตเราไม่ดีขึ้นมาใช่ไหม จิตเราไม่สมบูรณ์แล้วใช่ไหม

ไม่ใช่ เราไปเจอครั้งแรก เราไปเจอใหม่ๆ มันจะมีความรู้สึกดีมาก พอไปเจอครั้ง ๒ ครั้ง ๓ มันก็มืออยู่อย่างนั้นนะ แต่ความรู้สึกมันน้อยลง มันน้อยลง ถ้ามันเสื่อมนะ มันเสื่อมคือมันเข้าไม่ได้ มันไม่มีความรู้สึกอย่างนี้

แต่ถ้ามันไม่เสื่อม มันเจริญขึ้นมา ความรู้สึกอย่างนี้มันน้อยลง น้อยลงเพราะอะไร น้อยลงเพราะมันแก่กล้า ความแก่กล้า วิดก วิจารณ์ ปีติ สุข เอกัคคตารมณ์ มันปีติแล้วมันสุข สุข มันเกิดตั้งมัน พอคนตั้งมัน มันเป็นผู้ใหญ่ ผู้ใหญ่แล้ว

ความสุขของเด็กๆ เด็กมันเล่นกันก็สนุกประสาเด็ก แต่พอมันโตขึ้นมาแล้ว นั่นมันเป็นความสุขของการเล่น เป็นความสุขของเด็ก ความสุขของเรามันจะมีความสุขมากกว่านั้น ความสุขมากกว่านั้นมันก็วางลง มันก็ปล่อยลง คนก็สงสัย เอ! เมื่อก่อนภาวนาแล้วเป็นแบบนี้เดี๋ยวนี้ทำไมไม่เป็นเลย

อ้อ! เอ็งจะไม่โตเลยนะ เอ็งจะเป็นเด็กอยู่อย่างนั้นนะ เอ็งจะไม่โตเลยหรือ นี่ไง เวลาคนภาวนาไปมันจะรู้ มันจะเข้าใจของมัน ถึงว่ามันไม่เกิดทุกครั้ง แต่มันเกิดของมัน พอมันเกิดแล้ว เวลามันพัฒนาขึ้นไป มันจะเบาลง แต่ความมั่นคงมีขึ้น เบาลง แต่ชัดเจนขึ้น ชัดเจนคือจิตมันชัดเจนขึ้น ความรู้สึกมันชัดเจนขึ้น ความมั่นคงของใจชัดเจนขึ้น การเลือกเสพอารมณ์ชัดเจนขึ้น

เพราะถ้ามันจิตสงบแล้ว เสพอารมณ์หมายถึงอารมณ์มันจรมา นี่เสวย จิตถ้ามันตั้งมันมันไม่เสวย มันคัดเลือกของมันเป็น นี่มันพัฒนาขึ้น มันเข้มแข็งขึ้น มันดีขึ้น

ไม่ใช่ว่ามันจางลงแล้วมันเลวลง จางลงแต่มันดีขึ้น ดีขึ้น แต่อารมณ์อย่างนั้นมันจางลงๆ นี่ปีติ สุข เอกัคคตารมณ์เข้าไป นี่พูดถึงว่าคนภาวนาเป็นจะรู้ แต่เรายังไม่ต้องรู้ขนาดนี้ เพียงแต่อธิบายไม่ให้สงสัยใจ ถ้าไม่อธิบายก็บอก เออ! มันแยกลง มันไม่ดีขึ้น

อธิบายให้รู้เฉยๆ แต่ไม่ต้องไปเข้าใจมัน ถ้าไปค้นคว้าเดี๋ยวงงเข้าไปใหญ่ นี่พูดถึงว่า “ความว่างที่มีแต่รู้ และมีความหลุดพ้นไม่ได้เกิดทุกครั้ง แต่เกิดหลายครั้งครับ” นี้ข้อที่ ๑

“๒. แต่ในบางครั้งผมก็นึกตัดร่างกายและอวัยวะต่างๆ มาระยะหลังนี้ทำให้จิตสงบเร็วขึ้น เห็นได้ชัดขึ้น สังเกตว่าช่วงไหนที่นึกตัดอวัยวะ ช่วงนั้นผมมักฝัน”

ไอ้ที่ว่ามักฝัน ตรงนี้เรามาร์กไว้ว่า คำว่า “มักฝัน” ถ้าเรานั่งสมาธิอยู่ ถ้าจิตมันสงบแล้ว มันเห็นจริง มันเหมือนกับแม่ชีแก้ว แม่ชีแก้วนะ เวลาภาวนาไป ก็เตรียมแช่ข้าวเหนียวไว้ เช้าจะนึ่งข้าวเหนียวใส่บาตรหลวงปู่มัน แล้วนั่งสมาธิไป จิตมันลง จิตมันลงนะ มันไปรู้ไปเห็น หลวงปู่มันมา เห็นนิมิตมาพันร่างกาย มันเผาตัวเอง แล้วหลวงปู่มันก็เดินมา เนื้อหนังมังสา ไฟมันก็ไหม้หมดแล้ว ทุกอย่างก็ไหม้หมดแล้ว เหลือแต่หัวใจ หัวใจนี้ไหม้ไม่ได้ ถ้าหัวใจนี้ไหม้ไป เสียจิตมันจะเข้าร่างไม่ได้ ในนิมิตใจ ในนิมิตมาทำให้แม่ชีแก้วเห็นอย่างนั้น

แม่ชีแก้วก็เห็นนิมิตอย่างนั้น แล้วในนิมิตขึ้นมาก็ตกใจใจ ตกใจว่า เข้าขึ้นมาจะต้องนึ่งข้าวเหนียวใส่บาตรหลวงปู่มัน อันนี้ก็นิ่งไม่ทันแล้วละ เราเตรียมไว้ แล้วเหมือนกับคิดว่าตัวเองตาย เพราะมันฝันไป ถ้าตายไปแล้ว เพราะโดนไฟเผา แล้วใครจะนึ่งข้าวเหนียวไปถวายหลวงปู่มันละ

ที่นี้พอออกจากนิมิตมา มันก็คือฝัน คือนิมิตนั้นแหละ ก็นึ่งข้าวเหนียวใส่หลวงปู่มัน หลวงปู่มันเรียกเอาไว้เลยนะ เรียกไว้ก่อน แล้วถามว่าเมื่อคืนเป็นอย่างไร

ท่านยังบอกว่าฝันนะ แม่ชีแก้วบอกว่าเมื่อคืนฝันไป แต่ความจริงนั้นนิมิต อันนี้พูดถึงความจริงนะ

ที่นี้ไอ้ของเราเหมือนกัน ถ้าเราแยกของรณะ เราพิจารณาของเรา เราตัดอวัยวะของเรา แล้วมันมักฝัน ถ้าฝันนะ ฝันก็เป็นเรื่องหนึ่ง แต่ถ้ามีสติสัมปชัญญะ เรานั่งภาวนาอยู่นั้น เรานั่งภาวนาอยู่นี้ แล้วถ้าจิตมันเป็น อันนี้นิมิตนะ นิมิตว่าฝัน ที่นี้เขาบอกว่าเขามักฝัน แล้วฝันบ่อย ถ้าฝันก็เป็นอีกเรื่องหนึ่ง

ฉะนั้น เราจะบอกว่า ระหว่างภาวนามา ถ้ามันเห็นจริง จิตสงบแล้วเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรมตามความเป็นจริง อย่างที่ว่าเห็นเป็นรูป เป็นรูปในเท้า เห็นอย่างนั้นนะ เห็นเหมือนในฝันนี้ เห็นเหมือนในฝัน แต่มันเป็นปัจจุบัน

เรานั่งสมาธิอยู่ จิตมันลง แล้วเราเห็นกายนะ เห็นเป็นโครงกระดูก เห็นเป็นเส้นเลือด เห็นเป็นเนื้อ เห็นเป็นเนื้อด้วยเลือดแดงๆ ถ้าเลือดแดงๆ เห็นเป็นเนื้อที่เนา เห็นเป็นโครงกระดูก มันอยู่ที่คนเห็นนะ บางคนเห็นเป็นอวัยวะเฉพาะส่วน บางคนเห็นเป็นเส้นผมเส้นเดียว เส้นเอ็นเส้นอะไรเส้นเดียว นี่คือนั่งภาวนาภาวนาคนไม่มาก

ถ้าอำนาจวาสนาคนที่สมบูรณ์นะ เห็นโครงสร้าง เห็นร่างกายทั้งร่างกายเลย แล้วขยาย ส่วน มันขยายออก แล้วโน้มให้มันเล็กลง ให้พิจารณา ลง โน้มให้มันพุงออกไป โอ๊ย! มันไป พับๆ ถ้าจิตมันคืนะ นี่พูดถึงถ้าจิตสงบแล้วจะเป็นแบบนี้

แต่ถ้าฝัน ฝันก็คือฝัน แต่ว่ามันใกล้กัน นั่งสมาธิ แล้วถ้าจิตมันตกวงค์แล้วมัน ไปรู้ไป เห็นอย่างนั้นก็ฝัน แต่ถ้ามันเป็นความจริงนะ มันไม่ใช่ตกวงค์ รู้ชัดๆ

เหมือนเราพูดอยู่นี้ พูดอย่างนี้จิตมันหยาบ มันเป็นปกติใจ แต่ถ้าสงบเข้าไปแล้วมัน เป็นเอกเทศของมัน แล้วมันก็รู้เห็นอย่างนี้ ก็ว่ามันรำพึงได้ มันตั้งได้ มันต้องการทำอะไรได้ มันทำให้เป็นไปได้หมดเลย ถ้าจิตคืนะ ถ้าสมาธิดี

ถ้าสมาธิไม่ดี ไม่มีทาง เห็นไม่ได้ แล้วอยากเห็นอย่างไรก็ไม่เห็น อยากนึกอย่างไรก็ไม่ เห็น ทำอย่างไรก็ทำไม่ได้ ไม่ได้ก็คือไม่ได้ ไม่ได้ก็มีวิธีอีกแหละ วิธีเดียวค้อยกว่ากัน

นี่พูดถึงว่า “ครั้งแรกผมฝันว่าที่ท่าเป็นรูเล็กๆ มองเข้าไปเห็นเนื้อสีแดง ขาวข้างใน เห็นกระดูก ฝันครั้งหลังแผลนั้นใหญ่ขึ้น”

มันต่อเนื่องไง

“ฝันครั้งหลังแผลนั้นใหญ่ขึ้น และผมก็กรีดขาตัวเอง”

การกรีดขาตัวเอง การแหวกเข้าไปดู นี่เป็นความฝัน แต่ความฝันถ้ามันเป็นความจริง ได้ นะ โอ๊ย! นี่วิปัสสนาเลย แต่เป็นความฝันก็คือความฝัน ถ้าทำอย่างนั้นมันชัดเจนขึ้น ดูมาก ขึ้น

“ครั้งล่าสุดผมฝันเห็นหัวของตัวเองมีรูประมาณเท่ากำปั้น ปากแผลเห็นเนื้อขาววัน เห็นสมอง เห็นเนื้อบางส่วนกระเด็นออกมา ลักษณะนี้ทุกครั้งที่ฝันจะมีความรู้สึกขะแยง”

มันขย้อน มันมีอารมณ์ความรู้สึกของมัน นี่ธรรมดา เวลาฝัน ฝันอย่างนั้นก็ เป็น ประโยชน์ เป็นมงคล อย่างไรก็ตามก็เป็นมงคล แต่อยากให้ความฝันเป็นความจริง เวลาปฏิบัติเป็น ความจริงจะเห็นคล้ายๆ อย่างนี้ จะว่าคล้ายๆ จะเห็นอันเดียวกัน เพราะมันมีสติกับไม่มีสติ แล้วมันเป็นปัจจุบันไม่เป็นปัจจุบัน

“๓. ระยะเวลาหลังฝันเห็นครูบาอาจารย์”

นี่ก็เป็นอำนาจวาสนานะ เขาบอกเขาฝันเห็นครูบาอาจารย์มาต่างๆ การฝันก็การฝัน แต่เวลาหลวงปู่มั่นท่านเป็นความจริง ฉะนั้น เวลาท่านมากรุงเทพฯ ที่พระผู้ใหญ่ถามว่า “ท่านมั่นเรายู่กับตำรับตำรายังต้องค้นคว้าเลย ท่านอยู่ในป่า ท่านไปศึกษากับใครล่ะ”

“ผมฟังธรรมตลอดเวลา”

นี่ไง ฟังธรรม ธรรมะมันเกิด แต่ไม่ใช่ฝัน ชัดๆ นี่ ธรรมะเป็นประโยชน์ๆ เช่น เวลาในประวัติหลวงปู่มั่นบอกว่าเทวดามาฟังธรรม เวลาเทศน์ไป เทวดาบอกไม่ใช่ๆ ไม่ต้องการสูตรนี้ ต้องการสูตรอื่น เห็นไหม มันโต้ตอบกันไง

เทวดาบอกว่าต้องการฟังเทศน์ หลวงปู่มั่นท่านก็เทศน์ไปเลย เทวดาบอกไม่ใช่ๆ จะฟังอีกกัณฑ์หนึ่ง อีกกัณฑ์หนึ่งกัณฑ์ไหนล่ะ นี่ภาษาใจ นี่ไม่ใช่ฝัน โต้ตอบ

จิตเวลามันสงบแล้วเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรมตามความเป็นจริงมันเป็นอย่างนี้ มันพิจารณาของมันได้ ฉะนั้น บอกว่า หลวงปู่มั่นท่านอยู่ในป่า ท่านฟังธรรมตลอดเวลาๆ

ฉะนั้น เวลาเราฝันถึงครูบาอาจารย์ ฝันถึงว่าหลวงปู่แหวน ฝันถึงครูบาอาจารย์ที่มาสอนเรา ถ้าเป็นความฝันก็เป็นความฝัน เราไม่ได้วิตร วิจาร ไม่ได้นึกเอาขึ้นมาเอง เราจะเอาความจริงขึ้นมา ถ้าเป็นอย่างนั้นปั๊บ มันก็เป็นมงคล แล้วเวลาเราจะปฏิบัติ เราจะเอาปัจจุบันนี้ เอาปัจจุบันนี้ เอาปัจจุบันนี้ให้มันเป็นความจริงได้

ฉะนั้น เขาว่าฝันครั้งสุดท้าย “มันแปลกที่ครั้งสุดท้ายท่านชี้ให้ตัดกิ่งไม้เล็ก ตัดกิ่งไม้ใหญ่ กิ่งไม้เล็ก สุดท้ายแล้วให้ตัดที่ยอด”

มันก็เหมือนกับเป็นการบอกใจ เป็นการบอกว่าเราจะปฏิบัติได้ไหม แล้วมันมีความหมาย เห็นไหม “แล้วก็ฝันว่ามีพระธาตุมากมาย มีพระธาตุต่างๆ มากมายเลย ฝันถึงวัดอยู่บ่อยๆ”

อันนี้มันเป็นมงคลชีวิตกับเรานะ ฉะนั้น คำถามสุดท้าย “หากมีความผิดพลาด ไม่ถูกต้องประการใด ควรเพิ่ม ควรลดสิ่งใดบ้าง”

ควรเพิ่ม ควรเพิ่ม เราตั้งสติเวลาปฏิบัติปัจจุบัน เราตั้งสตินี้ เพราะเราต้องการเอาปัจจุบันธรรม เอาปัจจุบันธรรมนะ เราพยายามปฏิบัติถึงที่สุด ถ้ามันสงบได้ มันเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรมตามความจริงได้ เราก็ใช้ปัญญาไป

ถ้ามันไม่ได้ เราก็พัก ถ้าพักแล้วเราไปนอน แล้วมันฝัน เวลานั่งมันไม่มา เวลานั่งมันจะปฏิบัติให้มันเป็นจริงเป็นจัง ให้มันเป็นเนื้อหาสาระ นั่งไปแล้วมันทำอะไรไม่ได้ แต่เวลาไปนอนมันฝัน มันได้หมดเลย ไปนอนในฝัน เวลาฝัน ฝันไปได้เลย แล้วเวลานั่งทำไมทำไมไม่ได้ละ

ตรงนี้เราพยายาม เวลานั่ง เราฝันเอา พยายามทำให้มันเป็นจริงขึ้นมา ให้เป็นจริง ขณะที่เรานั่งปฏิบัติธรรมดา มันก็แก้ไขได้ใช่ไหม เราเจริญปัญญาได้ใช่ไหม สีล สมาธิ ปัญญา มรรค ๘ เราเจริญได้ เราทำได้ มันเป็นปัจจุบันธรรม มันจะเป็นผลของวิปัสสนา มันจะเป็นผลของการประพฤติปฏิบัติ มันจะเป็นผลของอริยทรัพย์ มันจะเป็นผลของความจริง มันจะตำรอกายกิละลอก

ฉะนั้น เวลานั่งปฏิบัติมันได้แต่ความสงบ ได้แต่พื้นฐาน แต่เวลาไปนอน เวลามันฝัน มันฝันไปของมันเลย ไปฝันเห็นถึงกะโหลกนะ ผ่ากะโหลก เห็นกะโหลก จนขย้อนออกมา ใฮ นั่นเป็นความฝัน

ปฏิบัติมีแนวทางอย่างนั้น แล้วเอาตอนนั่งให้ได้อย่างนั้น เวลาไปพักผ่อน เราก็พักผ่อน พักผ่อนคือพักผ่อนนอนหลับเพื่อให้ร่างกายสดชื่น แล้วไปทำหน้าที่การงานแล้วเรามาปฏิบัติใหม่

แต่ถ้ามันเป็นฝันเป็นอย่างนั้นบ๊อบ ตรงนั้น ฝันก็คือฝัน เราไปห้ามไม่ได้ แล้วเราจะไปบงการในความฝันนั้นก็ได้ แต่ความฝันนั้นนะมันเป็นการบอกเหตุ มันเป็นแนวทางที่ดี

ฉะนั้น “ควรเพิ่ม ควรลดอย่างไร”

ควรเพิ่มก็ควรเพิ่มในการประพฤติปฏิบัติตามความเป็นจริง อย่างปัญหาที่ถามมานี้มันมีแวว มันมีแววคือมันมีความเป็นจริงอยู่ มันไม่ใช่สัญญา ไม่ใช่อ่านหนังสือแล้วมาถาม หรือว่าไม่ใช่ว่าสงสัย สงสัยถามหลวงพ่อก่อนเลย แล้วเดี๋ยวหลวงพ่อดตอบมา ไม่ต้องไปรื้อค้นที่ไหน

แต่ถ้ามันเป็นอย่างนี้ มันมีแววเป็นความเป็นจริง แล้วเวลาเป็นความฝัน ความฝันก็เป็นได้จริงอีกแหละ เออ! แต่ความฝันก็คือความฝันไง ความฝันคือว่าเราบริหารจัดการมันไม่ได้ แต่มันเป็นความฝัน แต่เป็นมงคลชีวิต มันบอกความดีของเราได้

ฉะนั้น ควรเพิ่ม เพิ่มในการประพฤติปฏิบัติตามความเป็นจริง เอาปัจจุบัน เอาสิ่งที่แก้ไขที่เป็นปัจจุบันที่เราแก้ไข เราคิดแปลงได้

สิ่งที่ลด ลดมันลดไม่ได้ ความฝัน ความฝันก็ปล่อยไว้อย่างนั้น ความฝันถ้ามันปล่อยไว้อย่างนั้น เขาบอกว่ามันก็มีความสุข มันก็มีความสุข มันมีความสุข มันมีความสุข มันมีความสุขของมัน

อันนี้คำถามแรกนะ เขายังเขียนถามมาซ้ำอีก อันนี้คำถามอันแรก เขียนถามมาซ้ำ

ถาม : เรื่อง “เพิ่มเติมความตายและความฝัน”

ผมขออนุญาตเพิ่มเติมครับ ผมสังเกตว่าความหุดหู่ที่เกิดจากพิจารณาความตายนั้น อาการความหุดหู่ที่เบาบางลงเรื่อยๆ นะครับ จึงกราบเรียนถวายหลวงพ่อก่อนเพื่อขอความเมตตา สั่งสอนด้วยครับ

ตอบ : ความหุดหู่ที่เบาบางลงก็อย่างที่ว่าเมื่อถึงนี้ เห็นใหม่ เห็นที่เวลาวิตก วิจารณ์ ปิติ สุข เอกัคคตารมณ์ นี่มันเกิดปิติ ที่นี้ความหุดหู่ ความหุดหู่ของเราละ ถ้าความหุดหู่ในการทำให้เชื่อมั่นว่าธรรมสังเวช ความหุดหู่อย่างนี้มันไม่ใช่หุดหู่แบบคน โทษนะ อย่างคนตกใจ คนไปเจอสิ่งใด อย่างเช่นเราประกอบธุรกิจ แล้วธุรกิจเราล่มสลาย เราหุดหู่ใหม่ อันนี้เสียใจมากนะ เราประกอบธุรกิจ ธุรกิจเรากำลังเจริญรุ่งเรืองเลย แล้วมันล่มสลายลง โอ้โฮ! โลกนี้แตกสลายหมดเลย โลกของเราแตกสลายไปหมดเลย อันนี้ก็หุดหู่ หุดหู่อย่างนี้เป็นเรื่องโลกๆ หุดหู่อย่างนี้มันเป็นเรื่องที่ว่าประสบความสำเร็จไม่ประสบความสำเร็จ

แต่ขณะที่อาการความหุดหู่ที่เบาบางลง อาการหุดหู่อย่างนี้มันพิจารณาภายใน เราไปเห็นร่างกาย เห็นสมอง เห็นต่างๆ มันกระจายออก แล้วมันมีการหุดหู่ มันเกิดเหตุมันแตกต่างกัน เหตุเพราะเกิดจากกาย เวทนา จิต ธรรม สติปัญญา ๔ เกิดจากการพิจารณา เกิดจากจิตที่ทำงานของมัน ผลของธรรม มันเลยเป็นธรรมะและสังเวช

พระนะ พระปฏิบัติเวลาจิตดีมาก พิจารณาอสุภะเป็นภายนอก ด้วยการอหังการคิดว่าตัวเองพิจารณาได้อย่างนั้นจริง ก็คิดว่าตัวเองได้อย่างนั้นจริง ก็ถืออาการแบบนั้นไว้ เวลาจิตมันเสื่อม พอจิตมันเสื่อมแล้ว พอไปเจอเหตุการณ์กระทบ มันรักษาใจไม่ได้ มันเสียไปเลย

มี ในวงการปฏิบัติมี เวลามันพิจารณาของมันไปได้ มันเกิดความอหังการว่ามันจะเป็นอย่างนั้นได้จริง แต่มันเป็นของชั่วคราว มันยังไม่เป็นความจริง เวลาเรายึดมันอย่างนั้นแล้วแล้วอหังการ อหังการคือไม่รักษาใจ แล้วปล่อยใจให้มันกระทบกระเทือนไป เวลาไปเจอสภาพแบบนั้นนะ หลุดไปเลย

แต่ถ้ามันมีสติปัญญา เวลามันพิจารณาของมัน มันเข้าใจของมัน มันปล่อยวางของมัน แล้วทำซ้ำๆ เข้าไป ซ้ำเข้าไปถึงที่สุดเวลามันขาด เวลามันขาดไปแล้วมันจะไม่มีอาการกระทบอีกแล้ว เพราะมันขาดตามความเป็นจริงใจ

อันนี้ก็เหมือนกัน สิ่งของมันหุดๆ มันเป็นอาการของมันที่มันเป็นไปได้

“อาการที่หุดๆนั้นเบาบางลงเรื่อยๆ”

เขาจะบอกว่าเขาเคยภาวนาแล้วได้อย่างนี้ เหมือนกับเงินเดือน กราวนี้เงินเดือนได้ ๕,๐๐๐ พอเดือนต่อไปเขาจ่าย ๔,๐๐๐ พอเดือนต่อไปเขาจ่าย ๓,๐๐๐ เอ! ทำไมเงินเดือนมันน้อยลง

ทั้งๆ ที่ว่าเขาจ่าย ๕,๐๐๐ เงินเดือน กระทบครั้งแรก ธรรมสังเวชครั้งแรกได้ ๕,๐๐๐ พอธรรมสังเวชครั้งที่ ๒ เหลือ ๔,๐๐๐ เพราะอาการซาบซึ่งมันเบาบาง พอไปเจออีกทีหนึ่งเหลือ ๒,๐๐๐ พอเดี๋ยวไปเจออีกครั้งเหลือพันเดียว เดือนนี้ให้พันเดียว โอ๊ย! ทำงานทั้งเดือนได้ พันนึง ลดเงินเดือนไปเรื่อยๆ เพราะอะไร เพราะมันชินชา มันเข้าใจของมัน

อันนี้ไม่ต้องกังวลใจ มันจะหุดๆ มันปีติใช่ไหม แล้วมันจะเกิดสุขข้างหน้า สุข เห็นใหม่ ที่ว่ามันปล่อยวาง มันเข้าใจของมัน ชีวิตนี้ ชีวิตนี้มันเข้าใจสัจจะของชีวิต มันเข้าใจสิ่งต่างๆ มันดีขึ้น

ประสาธนาะ เด็กมันจะโตเป็นผู้ใหญ่ เซลล์ในร่างกายของมนุษย์นี้ ๗ ปี โตขึ้นมา ๗ ปี เซลล์เก่าตายหมด มีแต่เซลล์ใหม่ แล้วเด็กมันโตขึ้นมา นี้จิตใจมันภาวนา จะไม่ให้มันโต หรือ พอมันหุดๆอย่างนั้น มันเศร้าอย่างนั้น มันปีติอย่างนั้นแล้วจะอยู่อย่างนั้นหรือ มันไม่โต

มันโต เห็นใหม่ วิทก วิจารณ์ ปีติ สุข เอกัคคตารมณ์ จิตนี้เป็นเอกัคคตารมณ์ จิตตั้งมันนะ แล้วจิตเป็นวิปัสสนา เวลามันสำรอกมันคาย เป็นอีกเรื่องหนึ่งเลยนะ มันจะไปอีกไกลเลยล่ะ มันจะดีขึ้นไป มันจะพัฒนาไป

ฉะนั้น “อาการที่หุดๆมันเบาบางลงเรื่อยๆ นะครับ จึงกราบเรียนหลวงพ่อกขอความเมตตา สั่งสอนด้วยครับ”

ความหุดๆนั้น เราอยู่กับปัจจุบัน ความหุดๆนั้น อาหารได้เคยกิน อาหารได้เคยเป็นแล้ว มันก็เข้าใจแล้ว แล้วมันจะมีละเอียดกว่านี้ มันจะมีละเอียดกว่านี้ เห็นใหม่ สุขในสมาธิ สุขในวิปัสสนา มันแตกต่างกัน สุขในสมาธิมันมีความสุขของมัน สุขที่มันปล่อยวาง สุขใน

วิปัสสนา สุขที่ได้ผลตอบแทน สุขที่มันสำรอกกายกิเลสออกไป มันทำได้มากกว่านั้น ถ้าได้มากกว่านั้น มันจะเป็นประโยชน์มากกว่านั้น ถ้ามากกว่านั้น เอาแค่นี้เนาะ เอาแค่นี้

สิ่งที่ทำมาถูกต้องแล้ว ทำมาถูกต้องดีงาม เพียงแต่ว่า ถ้าไปถามคนอื่น คนอื่นเขาจะบอกว่าผิดทางนั่น ผิดทางนี้ เพราะอะไร ผิดอย่างนั้น ผิดอย่างนี้ เพราะถ้าคนที่เคยภาวนามัน เคยผ่านเส้นทางสายนี้มา มันจะรู้ว่าเส้นทางสายนี้ปฏิบัติไปแล้ว เดินไปข้างหน้าจะไปเจออะไรบ้าง

แต่คนไม่เคยผ่านเส้นทางใดๆ มาทั้งสิ้น แต่คล่องแคล่วในแผนที่ คล่องแคล่วในพระไตรปิฎก มันจะบอกเลยว่า ในแผนที่จะบอกพิศไว้เท่านั้น ส่วนศักดิ์เท่านั้น ทุกอย่างเป็นเท่านั้น แล้วเอ็งทำมาไม่ถูกต้องกับพิศเลย ไม่ถูกต้องกับส่วนศักดิ์ของแผนที่เลย ฉะนั้น เอ็งปฏิบัติผิด

ถ้าไปถามพวกที่เป็นทฤษฎีเขาบอกว่า “โอ้โฮ! เอาความฝันมาพูดเพื่อเจอกันได้อย่างไร ปฏิบัติไปมันยังไม่มีอะไรเป็นจริงเลย พุทธพจน์ไม่ได้บอกอย่างนี้” เขาจะบอกพิศแล้ว ส่วนศักดิ์ของแผนที่แล้ว แล้วเราเข้าไปในแผนที่ มันคนละเรื่องกันเลยละ นี่คนเป็นก็เป็นอีกเรื่องหนึ่ง คนไม่เป็นก็เป็นอีกเรื่องหนึ่ง

ฉะนั้น สิ่งทีบอกว่ คำถามมันส่อแวงถึงคนภาวนามีช่องมีทาง มันส่อแวงถึงว่าปฏิบัติมันมีเนื้อหาสาระ ถ้าเนื้อหาสาระ พูดให้ฟังเป็นแนวทางแล้วปฏิบัติไป

ฉะนั้น ข้อที่ ๒ ก็กังวลถึงว่าสิ่งที่เกิดขึ้นแล้วมันเบาบางลง

ความที่เบาบางลงคือมันเคยได้สัมผัส มันคุ้นชิน ถ้าคุ้นชิน ฉะนั้น เวลาหลวงตาท่านสอนพระท่านบอกว่า นั่งที่ไหนไม่ให้รากงอก คือไม่ให้คุ้นเคยกับอะไรทั้งสิ้น ให้สดชื่น ให้สดใหม่อยู่ตลอดเวลา การที่สดใหม่อยู่ตลอดเวลา การปฏิบัติมันจะไม่ได้เสียหายได้ง่าย คนเราที่เสียหายไปเพราะการคุ้นชิน คุ้นเคย คุ้นชิน สนินทิตเชื้อ แล้วผูกมัดกับสิ่งนั้น มันคุ้นเคยไป

คุ้นเคย เห็นไหม คูลิ เวลาปลุกบ้านที่ไหน ที่ไหนมีโจรชุกชุม เขาต้องจ้างคนเฝ้า เขาต้องติดกล้อง เขาไม่คุ้นชินกับขโมย ขโมยเข้ามามันขโมยหมดทั้งบ้าน ใครจะไปคุ้นชินกับมันเปิดโล่งเลย เชิญ เชิญเลย

อันนี้พอปฏิบัติเป็น ไปคุ้นชินกับมัน นั่นละกิเลส คุ้นชินกับกิเลส ฉะนั้น หลวงตาท่านถึงสอนว่า ไม่ให้คุ้นชินกับสิ่งใด ให้สดใหม่ ให้สดชื่น ติดกล้องวงจรปิดให้ครบ ปิดประตูหน้าต่างให้ดี แล้วรักษาตัวเองดีๆ แล้วปฏิบัติไป ผู้ที่ปฏิบัติอย่างนี้ เห็นกิเลสเป็นศัตรู แล้ว

ตั้งใจ ตั้งใจรักษาตัวเอง ไม่ใช่เห็นกิเลสเป็นเพื่อน เห็นกิเลสคุ้นเคยกับมัน แล้วการปฏิบัตินั้น จะยากขึ้นไปเรื่อยๆ

ฉะนั้น เราจะต้องเห็นกิเลสเป็นศัตรู แล้วอย่าไปคุ้นชินกับอะไรทั้งสิ้น ให้คุ้นชินกับธรรม ศีล สมาธิ ปัญญา ปฏิบัติบ่อยครั้งเข้า แล้วจะเป็นประโยชน์กับบุคคลผู้ที่ปฏิบัตินั้น เอวัง